

Ben jij een slimme en beleefde e-mailer en chatter?

In deze les leren je leerlingen de beginselen van e-mailen en chatten. Ze leren gewone berichten onderscheiden van spam of reclame. Daarnaast staan ze ook stil bij respectvol en beleefd communiceren op het internet.

Doelen

- De leerlingen kunnen uitleggen wat e-mailen en chatten is.
- De leerlingen kunnen het onderscheid maken tussen gewone berichten en spam/reclame.
- De leerlingen kunnen uitleggen waarom ze enkel mogen chatten/e-mailen met mensen die ze ook in het echte leven kennen.
- De leerlingen zien in waarom respectvol en beleefd communiceren ook op het internet belangrijk is.

Referenties

GO WO	OVSG ICT	VVKBaO MEDIA	ET ICT
WO 3.1.5.3, WO 3.1.5.12, WO 3.1.5.13	LOD-ICT-05.09, LOD-ICT-08.01, LOD-ICT-08.04, LOD-ICT-08.05, LOD-ICT-08.06, LOD-ICT-08.08, LOD-ICT-08.09, LOD-ICT-08.11, LOD-ICT-08.12, LOD-ICT-09.02, LOD-ICT-09.03, LOD-ICT-09.06, LOD-ICT-09.16	ME1.1, ME1.3, ME1.4, ME1.5, ME1.8, ME1.11, ME1.13, ME2.3, ME2.4, ME2.7, ME2.8, ME2.9, ME2.12, ME3.1, ME3.4, ME3.5	ICT 1, ICT 2, ICT 8

Timing

50 min.

Materiaal

- een kopie van de leerwerkbladen voor elke leerling

Instap

Zeg aan de leerlingen dat je het vandaag met hen zal hebben over een bijzondere vorm van communiceren, namelijk berichten schrijven via de computer, tablet of smartphone.

We gaan het vandaag hebben over communicatie. Mensen kunnen op verschillende manieren met elkaar communiceren.

- *Welke voorbeelden van communicatie ken je?* (een brief schrijven, een sms'je versturen, telefoneren, praten, een e-mail verzenden, chatten ...)

Stel: een klasgenoot stuurt je een grappig filmpje door.

- *Wie is de zender?* (de klasgenoot)
- *Wie is de ontvanger?* (ikzelf)
- *Wat is de boodschap?* (het grappig filmpje)
- *Hoe doe je dat, een filmpje doorsturen naar iemand anders?* (de link van YouTube of Vimeo in een e-mail plakken en doorsturen, het filmpje via je Ketprofiel op Ketnet plaatsen, het filmpje op Facebook plaatsen ...)
- *Berichtjes sturen via het internet heeft een naam. Hoe noemen we dat?* (e-mailen of chatten)

Stap over naar het leerwerkblad voor de leerlingen. Laat iemand de inleidende tekst en doelen voor de leerlingen klassikaal voorlezen.

Leskern

Stap 1: Doe de test: wat weet je al over e-mailen en chatten?

Peil naar de voorkennis van je leerlingen: laat hen individueel of per twee de verschillende uitspraken i.v.m. e-mailen en chatten beoordelen. Bespreek de resultaten daarna kort klassikaal.

- *Bij een e-mail kun je geen foto toevoegen. Juist of fout?* (fout) *Je kunt dit wel. Dat heet een bijlage toevoegen. Dat kan een document zijn, een foto of een filmpje ...*
- *Een e-mail verstuur je via het internet. Je hebt dan een e-mailadres nodig. Juist of fout?* (juist)
- *Een e-mailadres bevat altijd een @ ('apenstaartje'). Juist of fout?* (juist)
- *Een e-mailadres bevat altijd een voornaam en een familienaam. Juist of fout?* (fout) *Dit hoeft niet. Je kunt zelf een naam verzinnen, cijfers toevoegen of een afkorting van je naam gebruiken.*
- *E-mail betekent in het Nederlands: elektronische post. Juist of fout?* (juist)
- *Om je e-mails te kunnen lezen, moet je een wachtwoord ingeven. Juist of fout?* (juist) *Als je je e-mails online wilt raadplegen, moet je bij het inloggen steeds je wachtwoord ingeven. Als je je e-mails via een apart programma op je computer, tablet of smartphone wilt ontvangen, dan volstaat het om één keer je wachtwoord in te geven in dat programma. Daarna ontvang je je e-mails automatisch, zonder dat je telkens je wachtwoord moet ingeven.*
- *Wanneer je chat met een vriend(in), zijn jullie op hetzelfde moment online. Juist of fout?* (juist)

Stap 2: Slim e-mailen.

We weten nu al dat e-mail elektronische post betekent in het Nederlands. Het gaat om berichten sturen via het internet.

- *Wie van jullie heeft een e-mailadres? Wat is je e-mailadres? Schrijf het aan het bord.*
- *Wat komt er na het apenstaartje bij jouw e-mailadres?* (telenet.be, skynet.be, yahoo.com, gmail.com, outlook.com ...)
- *Heb je je e-mailadres zelf aangemaakt of kreeg je hulp van iemand? Hoe heb je je e-mailadres aangemaakt?* (Om gebruik te kunnen maken van een e-maildienst, moet je een account aanmaken. Je wordt dan als het ware lid van de e-maildienst. Net zoals je om lid te worden van een sportclub, een jeugdbeweging ... een formulier moet invullen met informatie over jezelf, moet je dat ook bij het aanmaken van een e-mailadres.)
- *Waarvoor gebruiken mensen e-mail?* (om een berichtje te sturen naar een familielid in een ver land, om afspraken door te geven tijdens de vakantie, om een uitnodiging voor een feestje te versturen ...)
- *Mag je je e-mailadres zomaar doorgeven aan iedereen? (Neen) Waarom niet?* (Als je je e-mailadres doorgeeft op een website dan krijg je heel vaak reclame toegestuurd. Of je kunt berichten krijgen van mensen die je niet kent. Dat is vervelend of dat kan eng zijn.)

Stap over naar het leerwerkblad. Laat leerlingen zeker argumenteren waarom ze hun e-mailadres wel of niet aan iemand zouden bezorgen.

TIP: Misschien heeft je klas wel een e-mailadres? Laat de directeur een bericht sturen met een vraag aan de klas. Of stel zelf een bericht op met de klas en stuur het naar de ouders.

Stap 3: Soorten berichten. Is dit een gewone e-mail of niet?

Laat leerlingen hun ervaringen verwoorden i.v.m. het krijgen van 'ongewone' berichten.

Wanneer je een e-mailadres hebt, kun je berichtjes ontvangen. Leuke mails komen vaak van vrienden of klasgenootjes. Misschien stuurt jouw opa of oma ook wel af en toe een e-mail. Maar soms zijn er ook andere berichten ...

- *Krijg je soms berichtjes van mensen die je niet kent?*
- *Wat staat daar dan in? (reclame ...) Een ander woord voor ongevraagde reclame via het internet is 'spam'.*
- *Wat doe je met 'rare' en 'ongewone' berichtjes? (best niet openen en onmiddellijk verwijderen, niet geloven als ze zeggen dat je iets gewonnen hebt ...)*

Bespreek oefening 3 klassikaal met je leerlingen. Lees de berichten luidop voor en laat je leerlingen kiezen welke reactie ze het best vinden. Bespreek de verschillende standpunten telkens in een onderwijsleergesprek.

Proficiat, je hebt zojuist een tablet gewonnen!

- *Wat doe je het best als je dit berichtje krijgt? (Ik ken de afzender niet, dus ik open het mailtje niet. Ik verwijder dit bericht meteen.)*
- *Is dit iets wat veel gebeurt, een tablet winnen via het internet? (waarschijnlijk niet)*
- *Hoeveel kost een tablet? (een paar honderd euro)*
- *Zou iemand die je niet kent jou zomaar een tablet cadeau doen? (neen)*
- *Kun je dan nooit iets winnen op het internet? (Toch wel, als je deelneemt aan een wedstrijd van bv. Ketnet of zo.)*

Voeg Romelu Lukaku toe aan je contacten

- *Wat doe je het best als je dit berichtje krijgt? (Ik mail hem niet terug. Ik ken Romelu niet in het echte leven.)*
- *Wie heeft dit al eens meegemaakt?*
- *Ken je iedereen met wie je e-mailt of chat ook in het echt?*
- *Waarom is het belangrijk dat je die mensen ook in het echt kent? (Op het internet kun je je voordoen als iemand anders. Bv. een man van 40 kan op het internet zeggen dat hij een meisje van 8 is. Niet iedereen is eerlijk of spreekt de waarheid op het internet.)*

Uitnodiging verjaardagsfeestje

- *Is dit een bericht waarop je kunt antwoorden? (ja)*
- *Hoe komt dat? (Ik ken mijn klasgenoot, ik weet dat hij/zij jarig is, wij sturen af en toe berichtjes naar elkaar.)*
- *Wat doe je dus het best als je dit berichtje krijgt? (Ik ken mijn klasgenoot dus ik stuur een berichtje terug om te laten weten dat ik wel of niet kan komen.)*

Microsoft deelt geld uit

- *Iemand die zomaar geld weggeeft, zou dat kunnen? (neen)*
- *Wat doe je het best als je dit berichtje krijgt? (Een persoon die zomaar geld weggeeft, dat klinkt een beetje gek. Ik verwijder dit bericht en stuur het zeker niet door.)*
- *Kun je alles geloven wat mensen je toesturen of wat op het internet verschijnt? (Neen, zeker niet als je de afzender niet kent. Vaak willen ze je lokken of willen ze informatie van je krijgen. Denk maar aan een bankrekeningnummer of een code of je adresgegevens. Die dingen mag je nooit zomaar doorgeven op het internet.)*

Coole kerel wil met je chatten

- *Wat doe je het best als je dit berichtje krijgt? (Ik chat niet met mensen die ik niet ken.)*

Voor e-mailen en chatten geldt dezelfde goede raad: Doe het enkel met mensen die je ook in het echt kent. En als je twijfelt, vraag dan steeds raad aan je ouders.

Stap 4: Vier belangrijke tips!

Wat moet je nu goed onthouden? Wat is belangrijk?

- *Ik geef mijn e-mailadres, adres of telefoonnummer nooit zomaar door op het internet.*
- *Reclame of spam open ik nooit. In de prullenmand ermee!*
- *Ik open geen e-mails van mensen die ik niet ken.*
- *Ik mail of chat enkel met mensen die ik ook in het echte leven ken.*

TIP: Maak een 'coole' affiche rond mail- en chatafspraken in de klas. In de linkerkolom staat 'Wat niet?' en in de rechterkolom 'Wat wel?'. Noteer drie belangrijke afspraken in elke kolom. Een voorbeeld vind je op <http://www.kennisnet.nl/themas/mediawijsheid/publicaties/dont-worry-be-whatshappy/>.

Stap 5: Respectvol en beleefd communiceren op het internet.

Op het internet wordt er niet altijd zo beleefd gereageerd. Sommige reacties zijn beledigend, kwetsend of heel negatief. Vaak worden kinderen hiermee geconfronteerd of posten ze zelf impulsief kwetsende dingen. Ze beseffen meestal niet wat de impact kan zijn. Bespreek dit samen met je leerlingen in een onderwijsleergesprek.

- *Wie heeft er al eens dingen gezien of gelezen op het internet die je niet leuk vond?*
- *Waarom vond je het niet leuk? (scheldwoorden, beledigingen, pesten, het was eng ...)*
- *Hoe zou jij je voelen als je zoiets zou lezen over jezelf? (verdrietig, angstig, kwaad ...)*
- *Hoe begin je een e-mail aan je juf of meester? (beste meester, dag juf, goeiemiddag juf Mieke ...) Wat is het verschil met een berichtje naar je beste vriend(in)? (Je spreekt de juf of meester beleefder aan. Als je een berichtje stuurt naar een vriend(in), dan kun je ook andere woorden (jongerentaal) gebruiken, bv. hey, yo, doe!*

Alles wat te maken heeft met beleefdheid op het internet, wordt ook wel eens 'netiquette' genoemd. Dat is een samenvoeging van de woorden internet en etiquette. Etiquette wil zeggen hoe je op een beleefde en vriendelijke manier omgaat met de ander. Netiquette gaat over beleefd en respectvol met elkaar omgaan op het internet.

Maak oefening 5 klassikaal. Laat telkens een leerling de test in een spreekballon voorlezen.

- *Wat vind jij ervan? Waarom kleur je de uitspraak rood? (beledigend, bedreigend, onbeleefd ...)*

TIP: Op <http://www.esafetykit.net/> vind je nog meer tips rond veilig communiceren.

Slot

Wijs de leerlingen op het doelenkader bovenaan de les. Dit kader vertaalt kennis, vaardigheden, inzichten en attitudes op leerlingenmaat.

Je kunt nagaan of de leerlingen de essentie van de les vatten door een aantal vragen te stellen.

- *Leg eens in je eigen woorden uit wat e-mailen en chatten precies is. (berichten sturen via het internet, elektronische post)*
- *Wat zijn belangrijke tips die je moet onthouden wanneer je gaat e-mailen of chatten? (mijn e-mailadres, adres of telefoonnummer nooit zomaar doorgeven, reclame of spam niet openen, geen e-mails openen van mensen die ik niet ken, enkel chatten en e-mailen met mensen die ik ook in het echte leven ken ...)*
- *Mag je alles geloven wat je toegestuurd krijgt?*
- *Waar moet je op letten als je zelf berichtjes stuurt? (iemand beleefd aanspreken, niet kwetsen ...)*
- *Wat is netiquette? (beleefd en respectvol met elkaar omgaan op het internet)*
- *Wat heb je geleerd in verband met e-mailen en chatten?*

Achtergrondinformatie en tips

- www.clicksafe.be: website van Child Focus waarop je alle informatie vindt over veilig en verantwoord internetgebruik bij kinderen en jongeren
- <http://www.ketnet.be/vet-op-het-net>: website met tips en filmpjes om kinderen bewust te leren omgaan met het internet
- <http://www.ketnet.be/kijken/vet-op-het-net/vrienden-toevoegen-charlotte-en-niels>: filmpje i.v.m. het toevoegen van vrienden op het internet: Charlotte is heel blij, want Harry Styles wil haar als vriend toevoegen. Maar ... kan dat wel?
- <http://www.ketnet.be/kijken/vet-op-het-net/reacties-plaatsen-charlotte>: filmpje i.v.m. respectvol en beleefd communiceren op het internet: Charlotte schrijft een reactie bij een foto van Sander, maar ze bedenkt zich omdat de reactie misschien toch wat gemeen is. Want in het echte leven zeg je zo iets toch ook niet?
- www.kennisnet.nl/themas/mediawijsheid: website met heel wat informatie over hoe je als school mediawijsheid het best kunt aanpakken

Deze les maakt deel uit van de lessenreeks **"Veilig op het internet"**.

Auteurs: Jordan Biskup, Ann Jacobs

Tekeningen: Brun Croes

Lay-out en zetwerk: D'hondt-Ravijts

Met dank aan Katrijn Van den Abeele en Nel Broothaerts van Child Focus voor het verstrekken van achtergrondinformatie bij het tot stand komen van deze lessenreeks.

Voor meer informatie over vorming voor leerkrachten, infosessies voor ouders, achtergrondinformatie of bijkomende didactische materialen i.v.m. veilig internetten: www.clicksafe.be